

KADIN DERGİLERİ ÜZERİNE YAPILMIŞ LİSANSÜSÜTÜ TEZLERE İLİŞKİN BİR ANALİZ

Nazan KAHRAMAN¹

Emrah KOPARAN²

ÖZ

Araştırma Makalesi

Research Article

¹ Doç. Dr.
Amasya Üniversitesi Eğitim
Fakültesi, Amasya, Türkiye

E-Posta
nazkahraman@gmail.com
ORCID
0000-0003-1001-2243

² Doç. Dr.
Amasya Üniversitesi Merzifon
İİBF, Amasya, Türkiye

E-Posta
emrah.koparan@amasya.edu.tr
ORCID
0000-0001-9131-9794

Başvuru Tarihi / Received
30.06.2024

Kabul Tarihi / Accepted
16.09.2024

Osmanlı İmparatorluğunda kadın dergilerinin yayın hayatına başladığı tarihsel süreç Tanzimat ile başlayan ve Meşrutiyetle devam eden modernleşme sürecidir. Erkekler tarafından kadınlar için çıkarılan ilk dergileri, önce kadınların yazılarıyla destek verdiği sonra sahip ve yazı kadrosunun kadınlar olduğu dergiler izlemiştir. Yayınlandıkları dönemin tarihsel, ekonomik ve toplumsal hayatının izlerini taşıyan bu dergiler aynı zamanda gazetecilik ve habercilik pratiklerinin bir ürünüdür. Bu çalışmanın amacı kadın dergileri üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Çalışma kapsamında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının Ulusal Tez Merkezi sitesinde kayıtlı ve erişime açık olan 147 tez, oluşturulan kategorilere göre incelenmiştir. Tezlere ilişkin veriler istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen bulgulardan biri, tez yazarlarının neredeyse tamamının kadın olduğudur. Çoğunluğu sosyal bilimler enstitülerinde çalışılan tezler en fazla tarih anabilim dalında çalışılmıştır. Tezlerin çok büyük bir kısmında "içerik çözümü" kullanılmıştır. Çalışmanın en önemli sonucu, kadın dergilerinin Türkiye'de feminist hareketin kendine alan açmaya çalıştığı veya meşruluk kazanmaya çalıştığı 1980'lerin sonunda akdeminin ilgisini çekmiş olmasıdır. Bununla bağlantılı olarak bir diğer sonuç, teorik çerçevesi olan tezlerin yarısından fazlasında feminist kuramlar kullanılmış olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Kadın dergileri, lisansüstü tez, içerik analizi, kadın hareketi.

AN ANALYSIS OF POSTGRADUATE THESES ON WOMEN'S MAGAZINES

ABSTRACT

The historical process in which women's magazines began to be published in the Ottoman Empire was the modernization process that began with the Tanzimat and continued with the Constitutional Monarchy. The first magazines published by men for women were followed by magazines that were first supported by women's articles and then owned and staffed by women. These magazines, which bear the traces of the historical, economic and social life of the period in which they were published, are also a product of journalism and reporting practices. The purpose of this study is to examine postgraduate theses on women's magazines. Within the scope of the study, 147 theses are registered and accessible on the National Thesis Center website of the

Council of Higher Education were examined according to the categories created. The data obtained from dissertations were analyzed using a statistical program. One of the findings obtained within the scope of the study is that almost all the theses writers were women. The majority of theses, which were studied in social sciences institutes, were mostly studied in the history department. "Content analysis" was used in a very large part of the theses. The most important result of the study is that women's magazines attracted the attention of the academy in the late 1980s, when the feminist movement in Turkey was trying to open space for itself or gain legitimacy. Another result related to this is that feminist theories were used in more than half of the theses with a theoretical framework.

Keywords: Women's magazines, postgraduate thesis, content analysis, feminist theories.

GİRİŞ

Kadınlar, tarih boyunca kadın oldukları için birtakım ayrımcılıklara uğramış ve hakların kullanımı bakımından erkeklerin gerisinde kalmıştır. Bu geride kalma-geride bırakılma haliyle mücadele ise kadın hareketini doğurmuştur. Ülkelerin kendi koşullarına göre şekillenen ve farklı talepler içeren kadın hareket(ler)inin ilk uğrağı on sekizinci yüzyıl Avrupa'sıdır. Sanayi devrimi ve evrensel hale gelen kapitalizmin etkisinde üretime yoğun olarak katılan ve eşitsizliğin çalışma alanını içine alacak şekilde genişlediği on dokuzuncu yüzyılda, işçi sınıfı kadın hareketleri belirginleşmeye başlamıştır.

Osmanlı İmparatorluğunda ise kadınlar, toplumsal hayata katılmalarını mümkün kılacak yasal ve siyasal gelişmelerin bir sonucu olarak, II. Meşrutiyet'in yarattığı özgürlük ortamında varlıklarını göstermeye başlamıştır. Bununla birlikte Osmanlı kadın hareketinin ilk izleri, kadının toplumsal hayat içindeki konumunun tartışmaya açıldığı Tanzimat dönemine aittir (Tekeli, 1982: 195). Bir modernleşme projesi olarak Tanzimat, adalet ve eşitlik kavramlarını ön planda tutarak, Osmanlı toplum yapısında değişim ve dönüşüm öngörmüştür. İmparatorluğun dağılmasını engellemeye çalışan bu süreç sadece erkeklere yönelik olduğu için kadınlar, eşitlik ve adalet öngörüsünün dışında tutulmuştur. Kadınların toplumsal hayata katılmalarının önünü açan en önemli düzenlemelerden birisi eğitim konusunda yapılmış fakat bunun da gerekçesi, "iffetli eş" ve "iyi kadın" olmalarının sağlanması olarak belirtilmiştir (Ergin, 1977: 457). Aynı tarihsel süreçte gazeteciliğin gelişmeye başlaması, eğitim hakkı tanınan kadınlara yönelik yazıların yazılmasını hatta kadınlara yönelik süreli

yayımların çıkarılmasını beraberinde getirmiştir. Okur sayısı arttıkça daha fazla kadının yazma fırsatı bulabildiği bu yayımlar, kadınların toplumsal konumlarını, kadın olarak kendilerine yüklenen rol ve sorumlulukları ve kadınların taleplerini dile getirmeleri bakımından önemli kaynaklardır. Kadın hareketinin gelişmesine katkı sağlayan bu yayımlar, kadın hareketi tarihinin yazılı kaynaklarıdır. Dolayısıyla bu yayımlar hakkında yapılan çalışmalar, siyasal, ekonomik ve toplumsal hayatın ve hem de kadın hareketinin izini sürmek açısından çok önemlidir. Özellikle akademik çalışmaların bu alana ilgisi, kadınların eşitlik taleplerinin görülmesi ve kabul edilmesi bakımından çok kıymetlidir.

Öte yandan ekonomik, siyasal ve toplumsal koşulların bir sonucu olarak gazetecilik pratiklerinde yaşanan değişim ve dönüşüm, tüm dünyada olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğunda da dergicilik olgusunu ortaya çıkarmıştır. Hali hazırda gazetecilik yapan erkeklerin çıkardığı tematik dergilerden birisi de kadın dergileridir. Süreç içinde kadınların da yazılarla destek verdiği bu dergiler, Türkiye’de kadın dergilerinin tarihini başlatmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de kadın dergilerini ele alan lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, üniversitelerin lisansüstü programlarında 1987-2024 yılları arasında kadın dergileri konusunda yapılan lisansüstü tezleri araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının Ulusal Tez Merkezi sitesinde “kadın dergi”, “kadın gazete” ve “kadın süreli yayın” tarama terimleriyle lisansüstü tezler taranmış ve elde edilen bulgular içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Kadın dergileri üzerine yapılan lisansüstü tezler inceleyen bu çalışmada kadın dergileri, kadınların kendileri için söz söylediği ve kadın hareketinin bir parçası olan dergiler¹ ile erkeklerin (nadiren kadınlarla beraber) kadınlara söz söylediği dergiler olmak üzere iki bağlamda ele alınmıştır. Çalışmanın bulgularına geçmeden önce incelenen tezlerdeki süreli yayımların tarih aralığı göz önüne alınarak arka plan bilgisi verilmiştir. Bu kavramsal bilgiler aktarılırken, kadın dergilerinin kadın hareketinin bir

¹ Bu ayırım Demirdirek’e aittir (Demirdirek, 1993:9).

aracı olduğu ve aynı zamanda gazetecilik/habercilik pratiğinin bir ürünü olduğu göz önünde bulundurulmuştur.

1. Kavramsal Çerçeve: Dergicilik ve Kadın Dergileri: Bir Tarihsel Analiz

1.1. Osmanlı İmparatorluğunda Kadın Dergilerinin Ortaya Çıkışı

Osmanlı İmparatorluğunda kadın dergilerinin yayın hayatına başladığı tarihsel süreç, Tanzimat ile başlayan ve Meşrutiyetle devam eden modernleşme sürecidir. Gazetecilik faaliyetlerinin yaygınlaştığı bu dönemde ilk tematik yayınlar da okuyucu ile buluşmuştur. Kadınlara yönelik ilk gazete² *Terakki-yi Muhadderat*³, Terakki gazetesinin eki olarak 1869'da yayınlanmaya başlamıştır. *Terakki'nin* bir kadın gazetesi çıkarması için istek kadınlardan gelmiş ve gazete kendisine gelen mektuplara cevabını aynı sayıda vererek, çok yakın bir zaman içinde kadınların talebinin yerine getirileceğini belirtmiştir (Akgün, 2018: 4-5).

Başlangıçta imzasız gelen bu mektuplarda kadınlar, öncelikle gazetenin dilinin ağır olmasından şikâyet etmiş ve belagat bilgisine erkekler kadar hâkim olmadıklarını belirterek, yazıların konuşulan Türkçe ile yazılmasını talep etmişlerdir (Kanter, 2023: 244). Kadınların basın ile bir okur olarak kurdukları bu ilişki, diğer gazeteleri de kapsayacak şekilde, kadınların kimliklerinin açıkça belirteceği okuyucu mektupları ve yazılarıyla gazete sütunlarında yer almaya başlamışlardır. Bunların ilki, 1888'de *Mürüvvet*'de gerçekleşmiştir (Aşa, 1989: 26). Milli ve manevi değerler çerçevesinde Osmanlı kadınının kültür seviyesini artırmak amacıyla çıkan *Mürüvvet*, Osmanlı aile yapısını savunan çizgisiyle Padişah Abdülhamit tarafından desteklenmiş ve ödüllendirilmiştir (Kılıç, 2014: 89). Dönemin İslamcılık ve Osmanlıcılık ideolojilerinin⁴ bir yansıması olarak *Terakki'yi Muhadderat'ta*, kadın hakları savunusu, İslamiyet ile bağdaştırılmaya ve dini kaynaklara dayandırılmaya çalışılmıştır (Sancar,

² İmparatorluğun gayrimüslim unsurlarının hem kadın hareketi ve hem de kadın dergilerinin yayın hayatına başlaması konusunda öncü oldukları belirtilmelidir. Rum kadın hareketi tarafından 1845'te yayınlanan Kypseli ve Ermeni kadın hareketi tarafından 1862'de yayınlanan Gitar, Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk kadın dergileridir (Dural ve Eyidiker, 2020: 238).

³ Gazeteyi Türkiye kadın hareketi için önemli aşama olarak gören bir Yaprak Zihnioğlu (2022: 21), *Terakki'de* ilk kadın mektubunun yayınlanması ile Erken Dönem Osmanlı hareketi'nin başladığını belirtir.

⁴ Dönemin Jöntürk ideolojisinde İslam toplumsal boyutu dikkate alınarak modernleşme çabalarının bizzat merkezinde ele alınmıştır (Mardin, 2006).

2022: 90). Öte yandan bu yayın, dönemin aydınlarındaki hâkim düşünceyle paralel olarak, kadınlar için ‘iyi eş, iyi anne, iyi ev hanımı’ tespitine uygun olarak eğitim yoluyla kadınların toplumsal hayata katılımını savunmuş ve bir yandan da toplumun mevcut meselelerini kadınlar üzerinden tartışmaya açmıştır (Çağlıyan, 2002: 135). Aynı şekilde kadınlar da gazeteye gönderdikleri mektuplarda, sorunlarını ve taleplerini anne ve eş kimlikleri üzerinden dile getirmişlerdir (Davulcu ve Temel, 2017: 229).

Terakki-yi Muhaderat’tan sonra kadınlara yönelik ve kadınlar tarafından çıkarılan çok sayıda dergi ve gazete mevcuttur. Bu yayınların içerik ve yayın periyodları birbirinden farklı olsa da çerçevelerini belirleyen en önemli husus, Osmanlı Modernleşmesinin kadınları nasıl gördüğü ve konumlandığıdır. Kadın dergileri içinde sahibinin ve tüm yazı kadrosunun kadın olduğu ilk dergi, 1886’da yayın hayatına başlayan *Şükufezar*’dır (Asan, 2020: 8). Kadınlar tarafından yayınlanan, başyazarı ve yazarlarının çoğunun kadın olduğu, en uzun soluklu kadın dergisi *Hanımlara Mahsus Gazete* ise aynı dönemde (1895’te) yayın hayatına girmiştir (Çakır, 2011: 66-67).

Bu dönemin üstünlük değil eşitlik talep eden ve iyi nesiller yetiştirmeyi amaçlayan gazete ve dergileri, kadınlar için kendilerini ifade edecekleri, sorunlarını dile getirecekleri ve birbirlerinden haberdar olacakları bir mecraya dönüşmüştür (Yaraman, 2001: 37). Bununla birlikte toplumun yüksek eğitim almış, en az bir yabancı dil bilen ve eşlerinin görevleri nedeniyle dönemin mevcut tartışmaları hakkında bilgi sahibi olan kadınlar, aynı zamanda Avrupa basını, kadınlar için ve kadınlar tarafından yayınlanan dergileri ve çok daha önemlisi Batının toplumsal hayatını da takip etmiş, hatta Batılı feministlerle yazışmışlardır (Toprak, 2022: 20). Bunların dışında bu dönemde *Mürebbi-i Muhadderat Ayine*, *Aile*, *İnsaniyet*, *Hanımlar*, *Parça Bohçası* gibi yayınlar çıkarılmıştır.

1.2. Kadın Hareketinin Bir Mücadele Aracı Olarak Kadın Dergileri

Türkiye’de feminizmin ortaya çıktığı tarihsel süreç, II. Meşrutiyet dönemidir. (Zihnioğlu, 2022: 21). Bir özgürlük ortamı olan II. Meşrutiyet döneminde kadın dergilerinin sayısının artmasının nedeni, kadın hareketinin kadın haklarına yönelik somut talepleri tartışmaya açmasıdır (Sancar, 2022: 93). Bu dönemde yayınlanan

dergiler içinde belki de en önemlisi, Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti'nin yayın organı ve aynı zamanda sahibi ve yazarlarının tamamı kadın olan ve sadece kadınların yazabildiği *Kadınlar Dünyası*'dır (Sancar, 2022: 103).

İmparatorluğun Batılılaşma serüveni etrafında elde ettikleri bir takım yasal ve sosyal haklarla kamusal alanda varlık oluşturma mücadeleleriyle paralel olarak kadınların dergilere gönderdikleri okur mektuplarındaki deneyimlerinin içeriği de farklılık göstermektedir⁵. Ayrıca *Kadınlar Dünyası*, yayınlandığı süre boyunca "feminizm" başlığı ile doğrudan feminizmi tartışan yazılara sayfalarında yer vermiştir (Yılmaz, 2009: 126-204). Feminizmin Avrupa kökenli bir kavram olması nedeniyle bu tutum eleştirilmiş fakat dergi feminizmi, Batı icadı olarak değil, kendi hareketlerinin tanımlayıcısı olarak kullandığını belirtmiştir (Sancar, 2022: 104).

Batıcılık ile kapitalizm arasında dönüşmeye çalışan yeni ekonomi ve Batılılaşmanın geldiği nokta itibariyle geleneksel ve modern arasındaki tartışma, kadın dergilerine de yansımıştır. Toplumsal hayata katılmaya başlayan, Batı tarzı kıyafetler tercih eden ve çarşaf giymeden dolaşabilen kadınlar, sadece erkekleri değil, dergi okuyucularını ve yazarları da rahatsız etmiştir. Tesettürün İslam'ın emri olduğunu ve kadınların namuslu bir şekilde çalışmaları gerektiğini savunan Fatma Aliye'nin yanı sıra dergi okuyucuları da meseleyi ahlak, ağır başlılık ve namus gibi kavramlar üzerinden tartışmıştır (Türeyen, 2018: 48).

Geleneksel ve modern arasındaki bir diğer tartışma alanı ise ev içi alan ve roller ile evin dışındaki alan arasındadır. Bu noktada modern olandan vazgeçilmemekle birlikte, ev içi roller bağlamında kadın ve çocuk arasında kurulan ilişki olumlanmış fakat kadınların yerinin evi mi yoksa dışarı mı olduğuna ilişkin tereddütlü bir söylem devam etmiştir (Akşin, 2015: 113). Meşrutiyet döneminde yayınlanan dergiler, ülkenin içinde bulunduğu geçiş döneminin de etkisiyle çok uzun soluklu olamamıştır.

Osmanlı İmparatorluğunun çözülmeye hatta dağılmaya başlamasının getirdiği uzun savaşlar sırasında kadınlar, zorunlu olarak toplumsal hayata katılmış ve Millî Mücadelenin örgütlenmesinde aktif görevler almıştır. Kadınlara 1917'de aile

⁵ Örneğin bir grup kadının Telefon İdaresinde çalışma isteği, *Kadınlar Dünyası'nda* tartışılmış ve kadınlar istihdam edilmiştir (Kanter, 2023: 252).

hukukuna ilişkin yapılan bir düzenleme ile boşanma hakkı tanınmış çok eşlilik sınırlandırılmıştır. Tüm bunlar, kadın dergilerinde kadına ait tartışmaların çerçevesini belirlemiştir. Bu tartışmalara dergilerin kadın okurları da dahil edilmeye çalışılmıştır. Kadın Dünyası Dergisi'nin kadının, aile ve çocuk yetiştirme, sosyal ve ekonomik hayata katılım, eğitim ve kültür konusundaki durumuna ilişkin okuyucuya yönelik yaptığı anket, bu noktada örnektir (Köksal, 2020: 1403).

Millî Mücadelenin kazanılması ve ardından kurulan yeni Cumhuriyet, modernleşme sürecinde kadınlara uzun zamandır talep ettikleri birçok hakkı tanımıştır. Bununla birlikte bugün geçmişe dönülüp bakıldığında resmi tarih, kadınların cumhuriyetle birlikte sahip oldukları hakları, talebi olmayan bir arz olarak sunmaktadır.

1.2.1. Cumhuriyetin Kuruluş Yıllarında Kadın Dergileri

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte kadınlar, özellikle siyasi hayata katılım konusunda hak taleplerini daha görünür hale getirmişlerdir. Millî Mücadeleye destek için kurdukları dernekler ve cephede veya gerisinde verdikleri çaba, kadınları savaşın kazanılmasında söz sahibi yapmıştır. Bununla birlikte Millî Mücadelenin erkek kahramanlarının kurduğu yeni Cumhuriyet, kadınlara gerekli ve yeterli gördüğü kadar hak tanımıştır. Zihnioğlu'nun (2022: 21), "Birinci Dalga Cumhuriyetçi feminizm" olarak adlandırdığı bu tarihsel süreç, bugün bile kadın hakları veya feminizm bağlamında en çok tartışılan ve farklı toplum kesimlerinden kadınların taraf olduğu bir dönemi ifade eder. Bu tartışmanın nedeni ise yukarıda da belirtilmeye çalışıldığı gibi, Cumhuriyet'in ve Kemalist modernleşmenin kadınlara verdiği haklar veya kadınların talep ettiği haklar konusunda yaşanan ayrışmadır.

Cumhuriyet dönemi kadın hareketinin kendini önceleyen birikimden en önemli farkı, siyasi hak talebinin açıkça dile getirilmesi ve bunun için girişimde bulunulmasıdır. Kadın hareketinin önemli şahsiyetlerinden Nezihe Muhittin, daha Cumhuriyet Halk Fırkası kurulmamışken Kadınlar Halk Fırkası adıyla bir siyasi parti kurmak istemiş fakat izin verilmeyince bugün hala faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütü olan Türk Kadınlar Birliği'ni kurmuştur. Nezihe Muhittin'in 1925'te kurduğu dergi *Türk Kadın Yolu*, dönemin önemli dergilerindedir. Muhittin derginin ilk

sayısında “kadın yolu şiarı” başlıklı yazısında seçme seçilme hakkının medeniyet bağlamında bir görev olduğunu ve topluma katkı sağlamayan erkeklere, sırf erkek oldukları için verilen bu hakkın, kendini yetiştirmiş, eğitilmiş bir kadından esirgenmesinin yanlış olduğunu belirtmiştir (Hiçyılmaz ve Evren, 1984: 153). Dergi Avrupa’da kadınlara seçme hakkı tanıyan ülkelerden örneklerle kadınların siyasal hayata katılımını tartışan yazılara sıkça yer vermiştir (Özen, 1990: 24).

Bununla birlikte Cumhuriyet’in ilk yıllarından başlayarak tüm tek Parti dönemini kapsayacak şekilde bir tespit yapılsa yanlış olmaz. Bu da Nezihe Muhittin gibi gerçekten kadınlar için hak talebinde bulunan şahsiyetler ve bu konuyu gündem getiren dergilerin sınırlı olduğudur. Hatta dergilerin neredeyse tamamı erkekler tarafından çıkarılmış ve kadını bir anne ve eş olarak ev ile sabitlemiştir. Dönemin edebiyatçı ve yazar erkekleri kadınlara yönelik çok sayıda dergi çıkarmışlardır. Kadın, güzellik, yemek (tarifleri), örgü, eliş, dikiş, nakış, moda, görgü kuralları, iyi anne-iyi eş, namuslu, üretken bir profille sunulmuş ve bir Cumhuriyet kadını olarak kendine verilen görevleri layıkıyla yerine getiren Türk kadınının toplumsal hayat, çalışma yaşamı ve aile ilişkilerini aynı anda başarıyla yürüten çok yönlü kadın olduğu sıklıkla vurgulanmıştır (Özen, 1990: 20-30). Kadınlar tarafından çıkarılan nadir kadın dergilerinden birisi olan *Kadın Yazıları*, Fevziye Abdülreşit tarafından çıkarılmıştır. Milli aile dergisi olan yayın, cumhuriyet kadınının aile içindeki işlevi ve önemini vurgulayan bir çizgide yayın yapmış ve Türk gençlerinin Avrupa’da eğitim görmesine ahlakı bozduğu gerekçesiyle karşı çıkmıştır (İlyasoğlu ve İnsel, 1984: 172). Dergilerde ev ve aile merkeze alınmış; kadının evde, işte, köyde, kentte üretici olması gerektiğini vurgulanmış; cumhuriyetin dayanağının ev olduğu, toplumun cumhuriyet rejimini benimsemesinin ev üzerinden mümkün olacağı belirtilmiştir (Özen, 1990: 26-27).

Bu dergilerden *Hanımeli*, dönemin koşullarını göstermesi bakımından bir örnektir. Faziletli ve meziyetli Türk kadınlarına yönelik bir yayın olarak çıktığını belirten Dergi, sekizinci sayısında genç kızlara seslenerek “Kadın Saadet için Erkekten Ne Bekler?” sorulu bir anket yapılmıştır (Egeli, 1948: 6). Meşrutiyet dönemi dergileri, kadınlara toplumsal hayata katılım konusu sorarken, çeyrek asır sonra dergiler, mutluluk için erkeklerden beklentilerini sorar hale gelmiştir. Bu durum kadın dergilerinin ve aslında kadın hareketinin geldiği noktayı göstermesi bakımından çok

manidardır. Dönemin erkek edebiyatçılarının 1947’de çıkardığı *Aile*, Tek Parti dönemi içinde Atatürk ve İnönü dönemlerinin kadın ve aile arasında kurduğu ilişkide bir değişiklik olmadığını göstermesi bakımından kayda değerdir. Dergi, Türk ailesinin huzura ve sükuna olan ihtiyacı nedeniyle çıktığını belirtmektedir. Aileyi eğitim, kültür, ekonomi ve ilişkiler temelinde ele alan dergide, kadınların ailenin huzuru için yapması gerekenler sıralanmış ve hatta kadınların eşlerinin eşref saatlerini bilmelerinin mutluluğun sırrı olduğu belirtilmiştir (Odabaş, 2019: 410).

Özetle bu dönemde yayınlanan otuz kadar kadın dergisi genel olarak, Cumhuriyet ideolojisinin aile üzerinden kadına yüklediği rollerin yeniden inşa edildiği mecralar olmuştur.

1.2.2. Demokrat Parti Dönemi

Türkiye’de 1950’ler, kentleşme, sanayileşme, sosyal ve siyasal haklarda iyileşme, eğitim hizmetlerinin yaygınlaşması gibi pek çok alanda değişimin yaşandığı yıllardır. Ulaşım alanında yaşanan gelişmeler, basının üretim ve dağıtım hızını artırırken, pazarın genişlemesine ve basın sanayiinin daha fazla yatırım yapmasına neden olmuştur. Teknolojik yenilikler, baskı tekniğini ve haberleşme alt yapısını geliştirmiş; okuma yazma oranının artması okuyucu sayısını ve dolayısıyla tirajları yükseltmiş ve canlanan kültürel hayat, gazete ve dergilerin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır (Altun, 2017: 157). Gazete ve dergilerin sayısında artış⁶, içeriklerinde de farklılaşma görülmüştür. Kadın görselleri, özellikle sinema dünyasının ünlü kadınları, hemen tüm süreli yayınların ilk ve son sayfalarında yer almıştır. Ayrıca bu durum yaygın basın ile sınırlı değildir. Dönemin yerel basınında da benzer bir eğilim açıkça görülmektedir.

DP döneminde sınırlı sayıda yayınlanan kadın gazete ve dergilerinde, fal, bulmaca, sosyete ve dedikodu haberleri, karikatürler, moda, sinema ve tiyatro gibi konulara çokça yer verilmiştir (Sabuncuoğlu, 2010, 14). Batılı dergilerin taklit edildiği yayınlarda, karı-koca ilişkilerine önem verilmiş ve kadın, aile bağlamından ziyade bir eş olarak ele alınmıştır (Koçer, 2009: 99). Bununla birlikte dergilerde artık Avrupalı

⁶ DP’nin iktidar olduğu 1950’de 477 olan gazete sayısı, 1952’de 983’e; 479 olan dergi sayısı 624’e çıkmıştır. DP iktidarının son yılı olan 1959’da ise gazete sayısı 855’e ve dergi sayısı da 656’ya çıkmıştır (Türkiye’de Çıkan Gazete ve Dergiler, 1962).

kadınlar değil, onların yerine Amerikalı kadınlara rastlanmaktadır. Bu durum basit bir tercih değil, Türkiye'nin Amerika ile yakınlaşmasının bir sonucudur. Tek parti döneminde başlayan bu yakınlaşma, DP döneminde ekonomik, askeri ve siyasi anlamda devam etmiş, Amerikan malları çok rağbet görmeye başlamıştır. Kadın dergileri sadece Amerikan hayat tarzını değil, Amerikan mallarının reklamını da yaparak hükümet politikalarına doğrudan ve dolaylı olarak destek vermiştir.

1.2.3. Toplumsal Hareketler ve Kadın Dergileri: 1960-1980

Demokrat Parti iktidarı 27 Mayıs 1960'ta bir askeri darbe ile sona ermiş fakat bir yıl sonra Türkiye'nin en demokratik Anayasa yapılmıştır. Demokratik hakların yeniden düzenlenmesi, toplumsal hareketlerin varlık göstermeye başlaması bu dönemin en belirgin özelliğidir. Bunun bir yansıması olarak çok sayıda düşünce dergisi yayın hayatına başlamıştır. Öte yandan toplumsal ve siyasal yaşamdaki hareketlilik en azından sol/sosyalist kadın dergilerini belirgin bir biçimde etkileyememiştir. Milliyetçi muhafazakâr kadın dergilerinin daha belirgin olduğu bu süreçte moda, giyim ve makyaj gibi konuları önceleyen 16 civarında popüler kadın dergisi yayınlanmıştır (Davaz, 1998: 13).

Bu dergilerin bir kısmı 1970'lerde de yayınlanmaya devam etmiştir. Dergilerde, kadınlara evliliğin ve çocuk sahibi olmanın kutsal bir görev olduğu ve bu görevi yerine getirebilmek için de erkeklerin istemediği kadın tipleri belirlenmiştir (Doğan, 2002: 216-243). Kadının en kutsal görevinin annelik olduğunu belirterek, kadın ile namus ve iffet kavramları arasında organik bir ilişki kurmuştur (Şenol Cantek, 2020: 712). Bu bakış açısı, dönemin tüm muhafazakâr veya popüler kadın dergileri için geçerlidir. Ataerkil bir yaklaşımla geleneksel kadın rollerini sabitleyen, modern ama aşırı olmayan, inançlı ama yobaz olmayan kadınlar, toplum ve ailenin en önemli unsuru olarak gösterilmiştir.

Türkiye'de kadın hareketinin ve kadın dergilerinin önemli düzeyde ivme kazanması 1970'lerin ikinci yarısından sonra olmuştur. Dünyada 68 kuşağı olarak sembolleştirilen toplumsal hareketler ve gelişen örgütlü kadın hakları mücadelesi ile Birleşmiş Milletler tarafından Dünya Kadınlar Yılı ilan edilmesi bu ivmenin nedenleri arasındadır. Sol hareket içindeki kadınlar, 1975'te İlerici Kadınlar Derneği'ni kurmuş

ve ardından da toplumsal ilerleme ve barış için çalışma, eğitim ve yasalar önünde eşitlik talebiyle *Kadınların Sesi*'ni yayınlamaya başlamışlardır (Akal, 2008: 105, 119). Öte yandan “analık toplumsal bir işlemdir. (...) kadınlar, barışın, demokrasinin, ulusal bağımsızlığın ve toplumsal ilerlemenin uyanık savunucuları olmalıdır” diyerek (*Kadınların Sesi*, 1975: 1), kadınların kadın oldukları için maruz kaldıkları eşitsizlikleri değil, toplumsal yaşamın içindeki tüm eşitsizlikleri hedef almışlardır. *Kadınların Sesi*, sahibi, yazı işleri müdürü, muhabirleri ve yazarlarının tamamının kadın olması nedeniyle Türkiye kadın dergileri tarihi açısından çok önemli bir yayındır.

Yurtdışından uyarlanan *Elele*, içerik ve teknik özellikler bakımından oldukça farklı ve yenilikçi bir dergi olarak 1976'da “yeninin sembolü” iddiasıyla *Hürriyet'in* sahibi Erol Simavi tarafından çıkarılmıştır. Anne, çocuk ve seks konularında hazırlanmış eklerle çıkan derginin hedef kitlesi, aile, anne ve eş olarak kadındır. Geleneksel cinsiyet rollerinin dışına taşmamaya gayret gösteren dergi, sansürlü/çıplak kadın fotoğraflarıyla oldukça iddialı bir yayın politikasına sahiptir (Şenol Cantek, 2020: 713).

Dönemin önemli dergilerinden birisi de Gelişim yayınları tarafından çıkarılan *Kadınca'dır*. Başlangıçta güzellik, moda, yemek, çocuk bakımı ve sağlığı, ev ve el işleri konularına yer veren dergi, daha sonra eşitlik, ekonomik bağımsızlık, kadın cinselliği gibi oldukça aykırı bir yayın politikası belirlemiştir. Kadına dair ataerkil söylemlerin dışına çıkmaya çalışmış, özellikle kadın cinselliği konusunda popüler dergilerden farklı bir yaklaşım sergilemiştir. Cinselliğin kadın kimliğinin bir parçası olduğunu iddia eden *Kadınca*, kadınlara cinselliklerini keşfetmeleri çağrısı yapmıştır (Güzelcan Şenol, 2010: 119). Derginin 1981'de 70.000'e ulaşan tirajından sonra Gelişim yayınları, *Genç Kadın*, *Kadınca Örgü* ve *Ev Kadını'nı* çıkarmıştır (Erkurt, 1987: 17-18). Bununla birlikte medyanın ticari bir işletme olması nedeniyle ataerkil toplumun kadın bedeni ve kadın cinselliği üzerinden kurduğu iktidarın tehdit edilemez oluşu, derginin feminist yayıncılığına destek veren ekibin ayrılmasına neden olmuştur. Öte yandan, 12 Eylül Askeri darbesinin demokratik kültüre verdiği zarar, kadınlar için özgürlük alanı oluşturmaya çalışan tüm yayınlar gibi *Kadınca'nın* yayın politikasını da kadınlar aleyhine etkilemiştir.

1.2.4. 1980'lerden 2000'lere Kadın Dergileri

Türkiye’de feminizmin kendine alan açma çabasının görünür olduğu yıllar 1980’lerle olmuştur. Bunda kuşkusuz feminist literatüre hâkim ve bunu akademiye taşıyan kadın akademisyenlerin payı yadsınamaz. Feministler 1983’te YAZKO Yazarlar Kooperatifi'nin yayın organı *Somut*’ta kendilerini ifade etmeye çalışmışlar ve ardından da Kadın Çevresi Yayınevi’ni kurmuşlardır (Timisi ve Ağduk, 2016: 15). Bu iki gelişme Tekeli’ye göre (2017: 272) feminizmin meşruluk arayışının göstergesi olarak okunmalıdır. Bu meşruluk arayışı içinde çıkarılan dergilerden birisi 1987’de yayın hayatına başlayan *Feminist’dir*. Tanınmış feminist kadınlar tarafından çıkarılan dergi, feminizme dair kavramları, cinsiyet rollerini ve cinsellik başta olmak üzere kadına ilişkin bütün sorunları tartışmaya açmıştır. Popülerlik kaygısı gütmeyen dergi, “kadınları, kadınların kurtaracağı” düsturunu kendine şiar edinmiştir. Kadına dair çözümlenmelerini erkek ve ataerkil zihniyeti hedef alarak yapan dergi yayın kurulu, kendilerini tüm ideolojilerden azade, sadece feminist olarak tanımlamışlardır. Sadece feminist olarak sol düşünceye yönelttikleri eleştiriler karşılıksız kalmamış “sosyalist erkekler” ve “sosyalist feminist kadınlar” tarafından sert eleştirilere maruz kalmışlardır (Güzelcan Şenol, 2010: 117). Dergi, eşitlik ve özgürlük yerine kurtuluş, erkek merkezli iktidar yerine kadın merkezli iktidar ve ataerkilliği toptan reddeden söylemleriyle Türkiye’nin ilk radikal feminist dergisi olarak kabul edilmiştir (Çahan, 1996: 150).

Bu dönemin bir diğer önemli dergisi, *Sosyalist Feminist Kaktüs*’tür. Derginin ilk sayısında neden sosyalist feminist olduklarını açıklamışlar ve tüm eşitsizlik ve sömürüye karşı çıkan sosyalizmin, cinsiyetler arası eşitsizliği ortadan kaldırmayı hedefleyen feminizme açık bir ideoloji olduğunu belirtmişlerdir (Kaktüs, 198: 5-6). Derginin düşünsel dünyasını belirleyen sosyalizm ve feminizm başta olmak üzere çok fazla kavramın dahil olduğu düşünsel tartışmalar yoğun bir şekilde yapılmıştır. Ayrıca bir yandan sürekli kendilerine yöneltilen eleştirilere cevap vererek hem sola hem de feministlere kendilerini anlatmaya çalışmışlar, öte yandan da feminist mücadelenin erkelerin değil kadınların mücadelesi olduğunu iddia etmişlerdir (Savran, 2005: 128-129).

Bu dönemde öne çıkan bir diğer feminist dergi de *Pazartesi'dir*. Feminist yayıncılık tecrübesine sahip, *Kaktüs*, *Feminist*, *Kadınca* ve *Kim* dergilerini çıkaran kadınların kolektif bir araya gelişinin sonucunda, popüler feminist bir yayın olarak çıkarılmıştır (Düzkan, 2005: 1). Böylece hem popüler hem de politik feminist dergilerin okuyucu kitlesini hedef almıştır. Başlangıçta haber odaklı çıkan dergi, süreç içinde Türkiye ve dünya ölçeğinde uluslararası feminist hareketin gelişmesi, yoksulluk ve küreselleşme gibi kavramlara ağırlık vermiştir (Koçali, 2005: 145). Kadın şiddeti üçüncü sayfa haberi olmaktan çıkararak toplumun gündemine getiren dergi, (Düzkan, 2005: 157), holdingleşerek tekelleşen ve yurtdışından çok fazla dergiyi Türkiye’de yayınlayan medyaya karşı eleştirel bir tavra da sahiptir (Atakul, 2002: 36).

Darbe etkisinde geçen yılların ardından yayınlanan feminist dergilerin ortak noktaları, kadınların kendi sorunlarını feminist bir bakış açısıyla konuşmalarındır. Yüz yılı aşkın bir süredir hakları için mücadele eden kadınların tarihinde bu dönem, farklı siyasal geleneklere mensup ve farklı düşünsel temellere sahip olsalar da ortak bir “kadınlık bilinci” etrafında bir araya gelebilmiş olmalarındır (Bora, 2021: 23). Kadın hareketi açısından birlikte mücadele anlamına gelen bu ortaklık, üretilen bilgi ve tahayyül edilen yaşamın söylemsel ifadesi olarak modernleşmenin nesneleştirdiği kadın imgesinin de sorgulanmasına neden olmuştur. Bu sorgulama, bizzat kadınlar tarafından özellikle modernleşmenin ve Cumhuriyet Türkiye’sinin resmi söylemlerinin odağında olan aile ve kadın arasındaki ilişkinin sarsılması ve devlet ve millet kavramlarının tartışılmasına neden olmuştur (Çahan, 1996: 140). Feminist dergiler tarafından toplumsal cinsiyet rolleriyle çevrelenen kadın için yürütülen mücadelenin yanı sıra kadını moda, ev yaşamı, çocuk bakımı gibi kadını geleneksel rolleri içinde gören popüler kadın dergilerinin sayısında da artış yaşanmıştır.

Araştırma kapsamına ele alınan tezlerin dijital alanı kapsamaması nedeniyle 2000’ler sonrası kadın süreli yayınları hakkında bilgi verilmeyecektir. Bununla birlikte Türkiye’de 2000’ler iletişim teknolojilerinde yaşanan değişim ve dönüşümün bir sonucu olarak interneti toplumsal hayatın en önemli belirleyenlerinden birisi olmuştur. Yeni karşılaşmalar, yeni ilişkisellikler ve yeni mecraların ortaya çıktığı dünyada, yayın formatları da dönüşmüştür. Web 2.0 üzerinden oluşan yeni mecralar, geleneksel medyanın (kadın) dergilerini de etkilemiştir. Sürece uyum sağlayabilenler dijital-

platformlarda yayınlarını sürdürmüş ayrıca geleneksel medyada kendine yer bulamayan (feminist) kadınlar, alternatif mecralar olarak interneti kullanmaya başlamışlardır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de kadın dergilerini ele alan lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, üniversitelerin lisansüstü programlarında 1987-2024 yılları arasında kadın dergileri konusunda gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tezleri araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır.

Araştırmada, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının Ulusal tez Merkezi sitesinde Türkçe tarama terimi olarak “kadın dergi”, “kadın gazete” ve “kadın süreli yayın” yazılarak, tüm alanlarda tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda 162 tez tespit edilmiştir. Bu tezlerden erişime açık olan 147 tez çalışmanın örneklemini olarak belirlenmiştir

2.2. Yöntem, Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin seçilmesinin nedeni, araştırmamızın amacına uygun şekilde kadın dergileri üzerine yapılan tezleri sistematik olarak bir araya getirerek, ortak veriler elde etmek ve içerikleri anlamlandırabilmektir. İçerik analizinin amacı, iletilerin açık olan içeriğinin nesnel ölçülebilir ve doğrulanabilir bir açıklamasını yapabilmektir (Fiske, 1996: 176). Bu amaç doğrultusunda çalışma kapsamında elde edilen veriler, belirlenen kategoriler bağlamında incelenmiştir

Çalışma kapsamında, inceleme ölçütlerini içeren başlıca beş kategori geliştirilmiştir. Geliştirilen bu kategoriler, alanında uzman iki araştırmacı tarafından incelenerek uygunluğuna karar verilmiştir. Bu kategorilerden ilkinde; tezlerin türü, tamamlandığı yıl, yazıldığı dil, yazar ve danışman cinsiyeti, yürütüldüğü üniversite, enstitü ve anabilim dalı, sayfa sayısı gibi söz konusu tezlerin biçimsel özellikleri irdelenmiştir. İkinci kategori düzeyinde, tezlerdeki anahtar kelimeler, konu, kuramsal yaklaşım, kavramsal yaklaşım, bağlam gibi başlıklar incelenmiştir. Üçüncü kategori düzeyinde tezlerin kullandıkları yöntemler incelenmiştir. Bunun için yöntem,

örneklem, veri kaynağı, varsayım ve/veya hipotezler, analiz aracı gibi başlıklar belirlenmiştir. Dördüncü kategoride, tezlerde ele alınan süreli yayınlar, bu yayınların zaman aralığı ve yayımlandıkları ülkeler incelenmiştir. Beşinci kategoride, tezlerin kaynakçaları türlerine göre incelenmiştir.

3. Bulgular

3.1. Tezlerin Biçimsel Özelliklerine Göre Dağılımı

Tablo 1. Lisansüstü Tezlerin Türleri Dağılımı

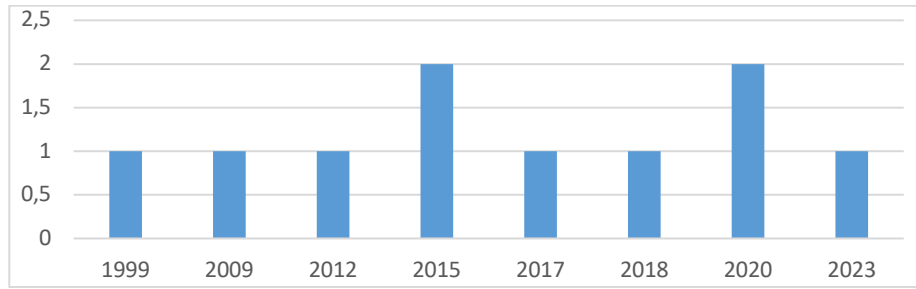
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yüksek Lisans	137	93,2	93,2
Doktora	10	6,8	100
Toplam	147	100	

Lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı Tablo 1’de gösterilen biçimde belirlenmiş ve lisansüstü tezlerin %93,2’sinin (137 tez) yüksek lisans, %22’sinin (10 tez) doktora tezinden oluştuğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Yıl Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1987	1	0,7	0,7	2010	6	4,1	34,7
1989	1	0,7	1,4	2011	7	4,8	39,5
1990	1	0,7	2	2012	4	2,7	42,2
1992	2	1,4	3,4	2013	3	2	44,2
1995	1	0,7	4,1	2014	6	4,1	48,3
1999	5	3,4	7,5	2015	5	3,4	51,7
2001	1	0,7	8,2	2016	6	4,1	55,8
2002	2	1,4	9,5	2017	3	2	57,8
2003	2	1,4	10,9	2018	8	5,4	63,3
2004	1	0,7	11,6	2019	26	17,7	81
2005	1	0,7	12,2	2020	11	7,5	88,4
2006	3	2	14,3	2021	8	5,4	93,9
2007	6	4,1	18,4	2022	5	3,4	97,3
2008	7	4,8	23,1	2023	3	2	99,3
2009	11	7,5	30,6	2024	1	0,7	100
				Toplam	147	100	

Tablo 2 incelendiğinde kadın dergileri üzerine ilk lisansüstü tezin 1987 yılında yazıldığı görülmektedir. En fazla tezin yazıldığı yıl, 26 (%17,7) tez ile 2019 yılıdır. Tezlerin yarısından çoğunun 2014-2023 (10 yıl) yılları arasında yazıldığı dikkat çekmektedir.

Şekil 1. Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde, ilk doktora tezinin 1999 yılında yayınlandığı görülmektedir. 1999'dan 2009 yılına kadar herhangi bir doktora tezi yazılmamıştır. Sadece 2012, 2015, 2017, 2018, 2020 ve 2023 yıllarında 8 doktora tezi yayınlanırken diğer yıllarda doktora tezi yayınlanmamıştır.

Tablo 3: Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Dil Dağılımı

	Fransızca	İngilizce	Türkçe	Toplam
Doktora	0	1	9	10
Yüksek Lisans	1	26	110	137
Toplam	1	27	119	147
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Toplam	
Fransızca	1	0,7	0,7	
İngilizce	27	18,4	19	
Türkçe	119	81	100	
Toplam	147	100		

Lisansüstü tezlerin türlerine göre yayınlandığı dil dağılımı Tablo 3'te görülmektedir. 110 yüksek lisans tezinin (%81) Türkçe, 26 yüksek lisans tezinin İngilizce (%18,4) ve 1 adet yüksek lisans tezinin Fransızca (0,7) olarak dağılımı Tablo 4'te gösterilen biçimdedir. Doktora tezlerinin 9 tanesi Türkçe ve 1 tanesi İngilizcedir. Toplu olarak değerlendirildiğinde ise tezlerin 119 (%81) tanesi Türkçe, 27 (%18,4) tanesi İngilizce ve 1(%0,7) tanesi Fransızca olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerin Yazar ve Danışman Cinsiyetine Göre Dağılımı

Tez Yazarlarının Cinsiyet Dağılımı				Tez Danışmanlarının Cinsiyet Dağılımı			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde	Kadın	79	53,7	53,7
Kadın	136	92,5	92,5	Erkek	67	45,6	99,3
Erkek	11	7,5	100	Yok	1	0,7	100
Toplam	147	100		Total	147	100	

Araştırma bulguları kapsamında kadın gazetelerini konu alan lisansüstü tezlerinin yazar ve danışmanlarının cinsiyet dağılımları Tablo 4'te gösterilen biçimde belirlenmiş ve tez yazarlarının %92,5'inin (136 yazar), danışmanların ise %53,7'sinin (79 danışman) kadınlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Yazarların %7,5'i (11 yazar)

erkekken, danışmanların ise %45'i (67 danışman) erkektir. Bir tane tezde danışman adı yazılmadığı için danışman cinsiyeti de tespit edilememiştir.

Tablo 5: Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Frekans	Yüzde	Üniversite	Frekans	Yüzde				
İstanbul	16	10,9	Uludağ	2	1,4				
Marmara	14	9,5	Akdeniz	2	1,4				
Ankara	9	6,1	Kadir Has	2	1,4				
Boğaziçi	7	4,8	İstanbul Teknik	1	0,7				
ODTÜ	6	4,1	Haliç	1	0,7				
Gazi	6	4,1	İstanbul Kültür	1	0,7				
Hacettepe	6	4,1	Süleyman Demirel	1	0,7				
Selçuk	5	3,4	Medeniyet	1	0,7				
Atatürk	4	2,7	Kastamonu	1	0,7				
Dumlupınar	4	2,7	Bilkent	1	0,7				
Anadolu	3	2	İzmir Ekonomi	1	0,7				
Arel	3	2	K.Mehmet Bey	1	0,7				
Ege	3	2	Mustafa Kemal	1	0,7				
Erciyes	3	2	Nazım Kemal	1	0,7				
Fatih	3	2	Aydın	1	0,7				
Gaziantep	3	2	Dicle	1	0,7				
Mimar Sinan	3	2	Fırat	1	0,7				
Yıldız Teknik	2	1,4	İstanbul Ticaret	1	0,7				
Sabahattin Zaim	2	1,4	Kocaeli	1	0,7				
Dokuz Eylül	2	1,4	Mersin	1	0,7				
Fatih Sultan Mehmet	2	1,4	Sütçü İmam	1	0,7				
İstanbul Bilgi	2	1,4	Yıldırım Beyazıt	1	0,7				
Ondokuzmayıs	2	1,4	Bilgi	1	0,7				
Kilis	2	1,4	Koç	1	0,7				
Necmettin Erbakan	2	1,4	Mardin Artuklu	1	0,7				
Sakarya	2	1,4	Galatasaray	1	0,7				
Bahçeşehir	2	0,7	Total	147	100				
	Ankara	Aydın	Bahçeşehir	Ege	Erciyes	Gazi	İstanbul	Marmara	Selçuk
Doktora	1	1	1	1	1	1	1	2	1

Tablo 5 incelendiğinde sırasıyla İstanbul (16 tez), Marmara (14 tez), Ankara (9 tez), Boğaziçi (7), Gazi (6 tez), ODTU (6 tez) ve Hacettepe (6 tez) ile 7 üniversite tezlerin %43,6'sını oluşturmaktadır. Toplam olarak 53 üniversitede tez yazıldığı görülmektedir. Doktora tezlerine bakıldığında ise 9 üniversitede tezlerin yazıldığı ve bu üniversitelerin, Ankara (1), Aydın(1), Bahçeşehir(1), Ege(1), Erciyes(1), Gazi(1), İstanbul(1), Marmara(2), Selçuk(1) şeklinde toplandığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Tezlerin Sayfa Sayılarına Göre Dağılımı

Sayfa Sayısı	Tez Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
48-99	14	9,52	9,52
100-149	52	35,37	44,89
150-199	34	23,13	68,02
200-249	19	12,93	80,95
250-299	9	6,12	87,07
300-499	14	9,52	96,59
500-1010	5	3,40	100,00

	147	100,00	
--	-----	--------	--

Tablo 6’da görüldüğü gibi tezlerin sayfa sayıları açısından değerlendirilmesi durumunda büyük çoğunluğunun (%80,95) 50 ve 250 sayfa arasında olduğu dikkat çekmektedir. 100-149 sayfa sayısı aralığında olan tez sayısı ise 52 (%35) şeklinde ortaya çıkmıştır. Sayfa sayısı en fazla olan 5 tez Tarih (2) ve Edebiyat (3) Ana Bilim dallarında yazılmıştır. En fazla sayfa sayısı olan tez (1010 sayfa) Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında yazılırken en az sayfa sayısı olan tez ise Reklamcılık Anabilim Dalında yazılmıştır.

Tablo 7. Tezlerin Yazıldığı Enstitüler ve Ana Bilim Dalları

Enstitüler	Frekans	Yüzde	Enstitüler	Frekans	Yüzde
Sosyal Bilimler	134	91,2	Felsefe ve Din Bilimleri	4	2,72
Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Tarihi Enstitüsü	5	3,4	Amerikan Kültürü ve Edebiyatı	2	1,36
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	5	3,4	İngiliz Dil Bilimi	2	1,36
Türkiyat Araştırmaları	2	1,4	İslam tarihi ve Sanatları	2	1,36
Güzel Sanatlar	1	0,7	Medya ve İletişim Çalışmaları, Medya ve İletişim Sistemleri	2	1,36
Toplam	147	100	Reklamcılık, Reklamcılık ve Halkla İlişkiler	2	1,36
Ana Bilim Dalları	Frekans	Yüzde	Tekstil ve Moda, Moda Tasarımı	2	1,36
AİİT, Genel Türk Tarihi, İnkılap Tarihi, Tarih, Tarih ve Medeniyet Araştırmaları, Türk Tarihi, Cumhuriyet Tarihi	42	28,57	Antropoloji	1	0,68
Gazetecilik, Gazetecilik ve Halkla İlişkiler, Genel Gazetecilik	19	12,93	Basın Yayın	1	0,68
Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı	15	10,2	Çevirebilim	1	0,68
Sosyoloji	10	6,8	Grafik Ana Sanat	1	0,68
Halkla İlişkiler, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Halkla İlişkiler ve Tanıtım	9	6,12	İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	1	0,68
Kamu Yönetimi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Siyaset Bilimi ve Uluslar İliş.	8	5,44	Kültürel İncelemeler	1	0,68
Uluslararası İlişkiler			Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi	1	0,68
Kadın Araştırmaları, Kadın Çalışmaları	8	5,44	Sağlık Yönetimi	1	0,68
Radyo Televizyon, Radyo Televizyon ve Sinema, Sinema ve TV	6	4,08	Yok	1	0,68
İletişim, İletişim Bilimleri, İletişim Sanatları, Yeni Medya ve İletişim	5	3,4	Toplam	147	100

Tablo 7’ye göre, tezlerin %91,2’sinin (134 tez) Sosyal Bilimler Enstitüsünde, %3,4’ünün (5 tez) Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Tarihi Enstitüsünde, %3,4’ünün (5 tez) Lisansüstü Enstitüsünde, %1,4 (2 tez) Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde ve

%0,7'sinin (1 tez) Güzel Sanatlar Enstitüsünde yazıldığı görülmektedir. Anabilim dalları dikkate alındığında ise Tarih Anabilim Dalı %28,57'lik (42 tez) bir oranla ilk sırada yer almaktadır. Tarih anabilimden sonra sırasıyla Gazetecilik (19 tez), Edebiyat (15 tez), Sosyoloji (10 tez), Halkla İlişkiler (9 tez), Siyaset Bilimi-Kamu Yönetimi-Uluslararası İlişkiler (8 tez), Kadın Çalışmaları ve Araştırmaları (8 tez), Radyo-Televizyon-Sinema (6), İletişim (5 tez) ve Felsefe ve Din Bilimleri (4 tez) ilk 10 anabilim dalları olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2. Tezlerin Anahtar Kelimeler, Konu, Kuramsal Yaklaşım, Kavramsal Yaklaşım, Bağlam Başlıklarına Göre Dağılımı

Tablo 8. Anahtar Kelime Sayısı

Anahtar Kelime Sayısı	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
2	1	0,7	0,9
3	11	7,5	11
4	27	18,4	35,8
5	37	25,2	69,7
6	18	12,2	86,2
7	9	6,1	94,5
8	3	2	97,2
9	1	0,7	98,2
10	1	0,7	99,3
12	1	0,7	100
Toplam	109	74,1	
Yok	38	25,9	
	147	100	

Tezlerde toplam 559 anahtar kelime karşımıza çıkmaktadır. Tezler bağlamında anahtar kelime sayısı bulguları Tablo 8'de özetlenmiştir. Anahtar kelime sayısı 2 ile 12 arasında dağılmaktadır. Tezlerde genellikle 5 (%25,2) anahtar kelime kullanılmıştır. Anahtar kelimesi bulunmayan 38 (%25,9) tez karşımıza çıkmaktadır. Bir tezde en çok anahtar sayısı 12 tane olması dikkat çekmektedir.

Tablo 9. Anahtar Kelime Dağılımı

	Anahtar K	F	Yüzde	KY		Anahtar K	F	Yüzde	KY
1	Kadın	27	4,83	4,83	35	Nezihe Muhiddin	3	0,54	39,36
2	Kadın Dergileri	24	4,29	9,12	36	Osmanlı Basını	3	0,54	39,89
3	Feminizm	11	1,97	10,91	37	Söylem Analizi	3	0,54	40,43
4	Dergi	10	1,79	12,88	38	Türk Kadın Birliği	3	0,54	40,97
5	Osmanlı Kadın Hareketi	8	1,43	14,31	39	Türkiye	3	0,54	41,50
6	Aile	7	1,25	15,56	40	Asar-ı Nisvan	2	0,36	41,86
7	Moda	7	1,25	16,82	41	Aysha Dergisi	2	0,36	42,22
8	Toplumsal Cinsiyet	7	1,25	18,07	42	Cinsiyetçilik	2	0,36	42,58
9	Basın	6	1,07	19,14	43	Cosmopolitan Der.	2	0,36	42,93
10	İl. Meşrutiyet	6	1,07	20,21	44	Dergicilik	2	0,36	43,29
11	Kadın Hareketi	6	1,07	21,29	45	Edebiyat	2	0,36	43,65
12	Reklam	6	1,07	22,36	46	Elle	2	0,36	44,01

13	Türk Kadın Yolu	6	1,07	23,43	47	Genç Kadın Mec.	2	0,36	44,36
14	Elele	5	0,89	24,33	48	Göstergebilim	2	0,36	44,72
15	Gazete	5	0,89	25,22	49	Işık	2	0,36	45,08
16	Güzellik	5	0,89	26,12	50	İslam	2	0,36	45,44
17	İslamcılık	5	0,89	27,01	51	İslamcı Kadın	2	0,36	45,80
18	Kadın Gazetesi	5	0,89	27,91	52	Kadın Dergiciliği	2	0,36	46,15
19	Kadın Hakları	5	0,89	28,80	53	Kadın Eğitimi	2	0,36	46,51
20	Tüketim Kültürü	5	0,89	29,70	54	Kadın İmajı	2	0,36	46,87
21	Beden	4	0,72	30,41	55	Kadın Kimliği Der.	2	0,36	47,23
22	Cosmopolitan	4	0,72	31,13	56	Kadın Tarihi	2	0,36	47,58
23	Hanımlara Mahsus Gazete	4	0,72	31,84	57	Kamusal Alan	2	0,36	47,94
24	İl.Meşrutiyet	4	0,72	32,56	58	Millet	2	0,36	48,30
25	Kadınlar Dünyası	4	0,72	33,27	59	Milliyetçilik	2	0,36	48,66
26	Kimlik	4	0,72	33,99	60	Modernizm	2	0,36	49,02
27	Osmanlı Kadını	4	0,72	34,70	61	Modernleşme	2	0,36	49,37
28	Tüketim	4	0,72	35,42	62	Modernleşme ve Kadın	2	0,36	49,73
29	Türk Kadını	4	0,72	36,14	63	Osmanlı	2	0,36	50,09
30	Annelik	3	0,54	36,67	64	Osmanlı Devleti	2	0,36	50,45
31	Cinsellik	3	0,54	37,21	65	Süs	2	0,36	50,80
32	Cumhuriyet	3	0,54	37,75	66	Temsil	2	0,36	51,16
33	Eğitim	3	0,54	38,28	67	Yaşam Tarzı	2	0,36	51,52
34	Evlilik	3	0,54	38,82					

Tablo 9 sadece birden çok kez kullanılan anahtar kelimeleri dikkate almıştır. Kelimeler incelendiğinde en fazla kullanılan anahtar kelimenin 27 tezde kullanılan “Kadın” anahtar kelimesidir. Bunu takip eden anahtar kelimeler ise sırasıyla “Kadın Dergileri” (24 tez), “Feminizm” (11 tez), “Dergi” (10 tez), “Osmanlı Kadın Hareketi” (8 tez), “Aile” (7 tez), “Moda” (7 tez), “Toplumsal Cinsiyet” (7 tez) şeklindedir.

Tablo 10. Tezlerin Konu Dağılımı

	Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde
Kadın Temsili	44	29,93	Kadın Modernleşmesi	5	3,4
Dergi Tasnif/Çeviri Tasnif	40	27,21	Derginin şekil ve içeriksel	5	3,4
Kadının Toplumsal Hayata Katılımı	10	6,8	Aile	4	2,72
Feminizm	10	6,8	Kadın ve Çocuk Eğitimi	3	2,04
Kadın Bedenin Denetimi	8	5,44	Derginin Tasarımı	3	2,04
Kadın İnşası	7	4,76	Millet-Milliyetçilik	2	1,36
Kadın Hareketi	6	4,08	Toplam	147	100

Tezlerin konu dağılımı Tablo 10’da sunulmaktadır. Kadın temsili konusu 44 (%29,93) tezde ele alınarak ilk sıraya girmekteyken ikinci sırada 40 (%27,21) tezle dergi tasnif/çeviri tasnif konusu karşımıza çıkmaktadır. 10’ar (6,8) tezle kadının toplumsal hayata katılımı ve feminizm konuları ortaya çıkarken bunu kadın bedeninin denetimi (8 tez), kadın inşası (7 tez), kadın hareketi (6 tez), kadının modernleşmesi (5 tez), derginin şekil ve içeriksel incelenmesi (5 tez), aile (4), kadın ve çocuk eğitimi (3), derginin tasarımı (3) ve millet (milliyetçilik-2 tez) konuları takip etmektedir.

Tablo 11. Tezlerde Kullanılan Teorik Çerçeve

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yok	99	67,35	67,35
Feminist Kuramları	26	17,69	85,04
Söylem Kuramları	7	4,76	89,80
Eleştirel Kuram	4	2,72	92,52
Göstergebilim Kuramı	3	2,04	94,56
Feminist Tarih Yazımı Kuramı	2	1,36	95,92
Modernleşme Kuramı	2	1,36	97,28
Gestalt Kuramı	1	0,68	97,96
Hibritleşme (Melezleşme) Kuramı	1	0,68	98,64
Kültür Endüstrisi Kuramı	1	0,68	99,32
Yorumsamacı Kuramı	1	0,68	100,00
Toplam	147	100	

Tablo 11 incelendiğinde 99 (%67,35) tezde herhangi bir kuramdan bahsedilmediği görülmektedir. Geri kalan tezlerin 26 (%17,69)'sın da feminist kuramların, 7 (%4,76)'sinde söylem kuramlarının, 4 (%2,72)'ün de eleştirel kuramların, 3 (%2,04)'ünde göstergebilim kuramı, 2 (%1,36)'sinde feminist tarih yazımı kuramının, 2 (%1,36)'sinde modernleşme kuramının, (%0,68), birer tezde ise (%0,68) Gestalt, hibritleşme kültür endüstrisi ve yorumsamacı kuramlarının kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 12. Tezlerin Bağlamlarının Dağılımı

	Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde
Tarihsel	55	37,41	Tasarım	2	1,36
Modernleşme	13	8,84	Eğitim	1	0,68
Siyasal ve toplumsal koşullar	10	6,8	Cinsiyet	1	0,68
Edebiyat	9	6,12	Etnografik	1	0,68
Kültürel	8	5,44	Kadın Dergiciliği	1	0,68
Tüketim kültürü	8	5,44	Milli Ekonomi	1	0,68
Din	7	4,76	Muhafazakarlık	1	0,68
Feminizm	6	4,08	Ötekileştirme	1	0,68
Yok	5	2,04	Politik	1	0,68
İletişim	3	2,04	Postmodernizm	1	0,68
Toplumsal cinsiyet	3	2,04	Sosyalizm	1	0,68
İdeoloji	2	1,36	Sosyal Psikoloji	1	0,68
Kimlik ve etnisite	2	1,36	Tıbbileştirme	1	0,68
Sosyolojik	2	1,36	Toplam	147	100

Tezlerin bağlamlarının dağılımını gösteren Tablo 12'de 30 ayrı bağlam karşımıza çıkmaktadır. Tezlerin 55 (%37,41) tanesinde tarihsel bir bağlamdan hareket edildiği ve bunu sırasıyla modernleşme (13 tez), siyasal ve toplumsal koşullar (10 tez) edebi (9 tez), kültürel (8 tez), tüketim kültürü (8 tez), dini (7 tez), siyasal ve toplumsal koşullar (7 tez), Feminizm (6 tez) bağlamları takip etmektedir. 5 tez de ise herhangi bir bağlamdan bahsedilmemektedir. 3'er tezinde toplumsal cinsiyet ve iletişim bağlamından yazıldığı, 2'şer tezinde tasarım, ideoloji, sosyolojik, kimlik ve etnisite

bağlamından ele alındığı, eğitim, cinsiyet, etnografik, kadın dergiciliği, milli ekonomi, muhafazakarlık, ötekileştirme, postmodernizm, politik, sosyalizm, sosyal psikoloji ve tıbbileştirme bağlamlarının ise birer tezde kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Tablo 13. Lisansüstü Tezlerinin Kavramsal Çerçevesinin Dağılımı

	F	Y		Frekans	Yüzde
Kadınların Siyasal ve Toplumsal Hayata Katılımı	34	13,49	Dil ve Edebiyat	5	1,98
Kadın Süreli Yayınlar	28	11,11	Aile ve Annelik	3	1,19
Kadın Hareketi	23	9,13	Moda	3	1,19
Basın Tarihi	22	8,73	Başörtüsü Sorunu	2	0,79
İletişim ve Kitle İletişimi	20	7,94	Arap Kimliği	1	0,4
Siyasal ve Toplumsal Hayat	18	7,14	Cinsellik	1	0,4
İncelenen Yayın	15	5,95	Edimsellik ve Yeniden Adlandırma	1	0,4
Kadın Bedeni	13	5,16	Gerçeklik	1	0,4
İdeolojiler-Feminizm	13	5,16	Kişiler-Mehmet Rauf	1	0,4
İdeoloji(ler)-İslamcılık (4), Muhafazakarlık (3), Modernleşme (2), Milliyetçilik (1), Sosyalizm (1)	11	4,37	Kişiler-Nezihe Muhiddin	1	0,4
Yok	8	3,17	Kişiler-M. Esat Coşan	1	0,4
Kadın Temsili	8	3,17	Kültür Endüstrisi	1	0,4
Toplumsal Cinsiyet	8	3,17	Popüler Kültür	1	0,4
Tüketim kültürü	6	2,38	Total	252	100

Tezlerde yazılan kavramsal dağılım Tablo 13'te ele alınmaktadır. Tablo incelendiğinde 34 (13,49) tezde Kadınların Siyasal ve Toplumsal Hayata Katılımı tartışılmaktadır. 28 (%11,11) tezde kadın süreli yayınları, 23 (%9,13) tezde Kadın Hareketi, 22 (%8,73) tezde Basın Tarihi, 20 (%7,94) tezde İletişim ve Kitle İletişimi, 18 (%7,14) tezde Siyasal ve Toplumsal Hayat, 15 tezde (%5,95) İncelenen Yayın, 13 (%5,16)'er tezde Kadın Bedeni ve İdeolojiler ve Feminizm, 11 (%4,37) tezde İdeoloji(ler)-İslamcılık (4), Muhafazakarlık (3), Modernleşme (2), Milliyetçilik (1), Sosyalizm (1), 8 (%3,17)'er tezde Kadın Temsili ve Toplumsal Cinsiyet, 6 (%2,38) tezde Tüketim Kültürü, 5 (%1,98) tezde Dil ve Edebiyat, 3 (%1,19)'er tezde Aile-Annelik ve Moda, 2 (%0,79) tezde Başörtüsü Sorunu, 1 (%0,40)'er tezde Arap Kimliği, Cinsellik, Edimsellik ve Yeniden Adlandırma, Gerçeklik, Kişiler-Mehmet Rauf, Kişiler- Nezihe Muhiddin , Kişiler- M. Esat Coşan, Kültür Endüstrisi, Popüler Kültür şeklinde sıralanmaktadır. 8 tezde ise herhangi bir kavramsal tartışma olmadığı belirtilmiştir.

3.3 Lisansüstü Tezlerin Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Tablo 14. Tezlerde Kullanılan Araştırma Yöntemleri Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Belirtilmemiş	51	34,69	34,69
Karma (Nicel ve Nitel)	11	7,48	42,17

Nicel	13	8,84	51,02
Nitel	46	31,29	82,31
Yok	26	17,69	100,00
Toplam	147	100	
Yöntem Bölümü	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Var	59	40,14	40,14
Yok	88	59,86	100
Toplam	147	100	

Tablo 14 incelendiğinde tezlerin 88 tanesinde yöntem bölümünün bulunmadığı dikkat çekmektedir. 59 tez de ise yöntem bölümü bulunmaktadır. Araştırma yöntemleri açısından tezler değerlendirildiğinde 51 tezde kullanılan yöntemin ne olduğu belirtilmemişken 46 (%31,29) tez de nitel yöntem, 13 (8,84) tezde nicel yöntem ve 11 (%7,48) tezde ise karma yöntem tercih edilmiştir. 26 (%17,69) tezde ise herhangi bir araştırma yöntemi kullanılmadığı görülmektedir.

Tablo 15. Tezlerin Örneklemlerinin Dağılımı

Sayısı	Türü	F	Yüzde	Kümülatif Yüzde	Sayısı	Türü	F	Yüzde	Kümülatif Yüzde
8	Kişi	1	0,68	0,68	28	İçerik	1	0,68	27,89
100	Sayı	1	0,68	1,36	3	Sayı	1	0,68	28,57
100	Sayı	3	2,04	3,4	30	Sayı	1	0,68	29,25
1124	İçerik	1	0,68	4,08	318	İçerik	1	0,68	29,93
107	Sayı	1	0,68	4,76	34	Sayı	1	0,68	30,61
109	İçerik	1	0,68	5,44	347	Sayı	1	0,68	31,29
11	Sayı	1	0,68	6,12	35	Sayı	1	0,68	31,97
1125	Sayı	1	0,68	6,8	41	İçerik	1	0,68	32,65
12	Sayı	5	3,4	10,2	42	Sayı	1	0,68	33,33
13	Sayı	2	1,36	11,56	438	Kişi	1	0,68	34,01
134	Sayı	1	0,68	12,24	48	Sayı	1	0,68	34,69
14	Sayı	1	0,68	12,92	5	Sayı	2	1,36	36,05
144	İçerik	1	0,68	13,61	50	Sayı	2	1,36	37,41
144	Sayı	1	0,68	14,29	52	İçerik	1	0,68	38,09
157	Sayı	1	0,68	14,97	52	Sayı	1	0,68	38,78
16	Sayı	3	2,04	17,01	55	Sayı	1	0,68	39,46
17	Sayı	1	0,68	17,69	6	Sayı	1	0,68	40,14
17	Sayı	1	0,68	18,37	6	Sayı	2	1,36	41,5
18	Sayı	2	1,36	19,73	7	İçerik	1	0,68	42,18
194	İçerik	1	0,68	20,41	73	İçerik	1	0,68	42,86
20	Sayı	2	1,36	21,77	78	İçerik	1	0,68	43,54
22	Sayı	2	1,36	23,13	79	İçerik	1	0,68	44,22
222	İçerik	1	0,68	23,81	80	Sayı	1	0,68	44,9
23	Sayı	1	0,68	24,49	800	Sayı	1	0,68	45,58
24	İçerik	1	0,68	25,17	9	Sayı	3	2,04	47,62
24	Sayı	2	1,36	26,53		Belirtilmemiş	77	52,38	100
24	Kişi	1	0,68	27,21		Toplam	147	100	

Tezlerin örneklem türü Tablo 15'te Kişi, Sayı ve İçerik olarak 3 kategoride karşımıza çıkmaktadır. Kişi olarak örneklemin seçildiği tez sayısı 3 tür. 52 tezde ise

sayı olarak örneklem belirlenmiştir. 13 tez de ise örneklem içerik olarak tercih edilmiştir. 77 tezde ise ya belirtilmemiş ya da örneklem yoktur.

Tablo 16. Tezlerde Tercih Edilen Veri Kaynakları

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yayının içeriği	135	91,84	91,84
Görüşme ve içerik	4	2,72	94,56
Dergiler Hakkında Bilgi	2	1,36	95,92
Belirtilmemiş	1	0,68	96,60
Dergi Adları	1	0,68	97,28
Dergilerin Özellikleri	1	0,68	97,96
İçerik ve Okuyucu Mektupları	1	0,68	98,64
Okur Mektupları	1	0,68	99,32
Okuyucular	1	0,68	100,00
Total	147	100	

Tezlerde yapılan çalışmalarda kullanılan veri kaynakları Tablo 16'da ele alınmaktadır. Tablo incelendiğinde 135 (%91,84) tez de veri kaynağı olarak yayının içeriği olduğu görülürken, 4 (%2,72) tez görüşme ve içerik, 2 (%1,36) tez dergiler hakkında bilgi, 1'er tezde ise dergi adları, dergilerin özellikleri, içerik ve okuyucu mektupları, okur mektupları, okuyucular veri kaynakları olarak tercih edilmiştir.

Tablo 17. Tezlerde Yazılan Varsayımlara İlişkin Bilgiler

Varsayım Sayısı	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	2		
2	2		
4	1		
5	2		
7	1		
8	1		
Var	9	6,12	6,12
Yok	138	93,88	100
Toplam	147	100	

Tablo 17'ye bakıldığında varsayım yazan tez sayısının (9 tez) çok az olduğu 138 tezde herhangi bir varsayım yazılmadığı dikkat çekmektedir. 2 tezde 1'er varsayım, yine 2 tezde 2'şer varsayım, bir tezde 4 varsayım, 2 tezde 5 varsayım, 1 tezde 7 varsayım ve bir tezde 8 varsayım yazıldığı görülmektedir.

Tablo 18. Tezlerde Geliştirilen Hipotez Sayısı

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Var	4	2,7	2,7
Yok	143	72,1	100
Toplam	147	100	100
	Hipotez Sayısı	Tez Sayısı	Toplam Hipotez
	2	1	20
	1	1	Toplam Tez Sayısı
	5	1	4
	12	1	

Çalışmaya konu olan tezlerin hipotez kullanma oranlarına ilişkin bulgular Tablo 18’de yer almaktadır. Tabloya bakıldığında sadece 4 tez de hipotez yer almaktadır. Toplam hipotez sayısı ise 20 olmaktadır bunların 12 tanesi bir tezde yer almaktadır. 143 tez de hipoteze ilişkin bir ifade yer almamaktadır.

Tablo 19. Tezlerde Kullanılan Analiz Yöntemleri

	F	Yüzde	K. Y.	Frekans	F	Y	K.Y.
Belirtilmemiş	75	51	51	Betimleyici Çözümleme	1	0,68	95,9
İçerik Çözümlemesi	28	19,1	70,1	Feminist Tarih Yazımı	1	0,68	96,6
Söylem analizi	13	8,84	78,9	N-Vivo	1	0,68	97,3
Eleştirel Söylem Çözümlemesi	8	5,44	84,4	Yan Metinsel Analiz	1	0,68	98
Göstergebilimsel Analiz	6	4,08	88,4	Literatür Tarama Yöntemi	1	0,68	98,6
Dokuman analizi	5	3,4	91,8	Betimsel Analiz	1	0,68	99,3
SPSS	3	2,04	93,9	Yapısalcı Çözümleme	1	0,68	100
İçerik ve Söylem Çözümlemesi	2	1,36	95,2	Toplam	147	100	

Tezlerde kullanılan analiz yöntemleri Tablo 19 incelendiğinde 75 (%51,02) tezin analiz yöntemlerini belirtmedikleri ortaya çıkmıştır. Analiz yöntemlerini belirleyen tezlere bakıldığında içerik çözümlemesi yöntemini kullanan tez sayısının 28 (%19,05) olduğu görülmektedir. Analiz yöntemi olarak söylem analizini kullanan tez sayısı 13 olarak çıkmıştır. Bunu takip eden analiz yöntemleri eleştirel söylem çözümlenmesi (8 tez), göstergebilimsel analiz (6 tez), dokuman analizi (5 tez), SPSS analizi, içerik çözümlenmesi ve söylem çözümlenmesi (2 tez), betimleyici çözümleme (1 tez), feminist tarih yazımı (1 tez), N-Vivo (1 tez), yan metinsel analiz (1 tez), literatür tarama yöntemi (1 tez), betimsel analiz (1 tez) ve yapısalcı çözümleme (1 tez) şeklinde sıralanmıştır.

3.4. Tezlerde Ele Alınan Süreli Yayınlar ve Bu Yayınların Zaman Aralığı

Tablo 20. Tezlerde Çalışılan Yayınlar

	F	Y		F	Y		F	Y
Cosmopolitan	23	6,15	Vakit Yahut Mürebbi-i Muhadderât	4	1,07	Hawaa	1	0,27
Kadın (İstanbul)	19	5,08	Diyane	3	0,80	Hayat	1	0,27
Kadın Dünyası	17	4,55	Ev Hocası	3	0,80	Heygirl	1	0,27
Elle	12	3,21	Ev-iş	3	0,80	Hülya	1	0,27
Genç kadın	12	3,21	Firuze	3	0,80	İhsaniyet	1	0,27
Elele	11	2,94	Instyle	3	0,80	İkimiz	1	0,27
Mehasin	10	2,67	Kadın Kimliği	3	0,80	İnci/Yeni İnci	1	0,27
Demet	9	2,41	Kaktüs	3	0,80	İzdivaç	1	0,27
Hanımlar Alemi	8	2,14	Bizim Aile	2	0,53	Jujin	1	0,27
Süs	8	2,14	Çalığışu	2	0,53	Kadın Güzelliği	1	0,27
Hanımlara Mahsus Gazete	7	1,87	Erkekler Dünyası	2	0,53	Kadın Sesi	1	0,27
Marie Claire	7	1,87	Esquire	2	0,53	Kadın Çalışmaları	1	0,27
Mürüvvet	7	1,87	Feminist	2	0,53	Kadın Duygusu	1	0,27
Pazartesi	7	1,87	Hanımlar	2	0,53	Kadınlık Hayatı	1	0,27
Ala	6	1,60	Işık	2	0,53	Laha	1	0,27
Ayine	6	1,60	Kadın (Selanik)	2	0,53	Lofficiel Türkiye	1	0,27

Kadın ve Aile	6	1,60	Mektup	2	0,53	Madame Figaro	1	0,27
Terakki-i Muhadderat	6	1,60	Musavver Kadın	2	0,53	Mektep Müzesi	1	0,27
Türk Kadın Yolu	6	1,60	Resimli Hayat	2	0,53	Misafir	1	0,27
Türk Kadını	6	1,60	Roza	2	0,53	Modern Türk Kadını	1	0,27
Asar-ı Nisvan	5	1,34	Şadırvan	2	0,53	Molla Nasreddin	1	0,27
Aysha	5	1,34	Vogue	2	0,53	Mürebbi-i Muhadderat	1	0,27
Bilgi Yurdu Işığı	5	1,34	Yelpaze	2	0,53	Nefs El Donya	1	0,27
Hanımlara Mahsus Ma'lûmât	5	1,34	Aile Dostu	1	0,27	Nihayet	1	0,27
İnci	5	1,34	Amargi	1	0,27	Nokta	1	0,27
Kadınca	5	1,34	Ana	1	0,27	Okul Kızı	1	0,27
Sıyanet	5	1,34	Belirtilmemiş	1	0,27	Otohaber	1	0,27
Şükûfezar	5	1,34	Boxer	1	0,27	Resimli Romans	1	0,27
Aile	4	1,07	Cumhuriyet Kadını	1	0,27	Sayıdaty	1	0,27
Alem-i Nisvan	4	1,07	Demokrat Kadın	1	0,27	Seninle	1	0,27
Hanım	4	1,07	Eve	1	0,27	Süper	1	0,27
İnsaniyet	4	1,07	Evim	1	0,27	Süyümbike	1	0,27
Kadın Yolu	4	1,07	Feminist Yaklaşımlar	1	0,27	Takvim'ün-Nisa	1	0,27
Kadınlar Alemi	4	1,07	Gazete Magazin	1	0,27	Turuncu	1	0,27
Kadınlık	4	1,07	Güzel Prenseler	1	0,27	Women	1	0,27
Parça Bohçası	4	1,07	Hanımeli	1	0,27	Yıldız	1	0,27
Seyyale	4	1,07	Harper's Baazar	1	0,27	Toplam	269	

Tezlerle ilişkin yapılan analizlerden tezlerde ele alınan yayınlara ilişkin bulgular Tablo 20'de resmedilmiştir. Ön plana çıkan ilk 10 yayın şu şekilde sıralanmaktadır; Cosmopolitan 23 tez (% 6,15), Kadın (İstanbul) 19 tez (% 5,08), Kadın Dünyası 17 tez (% 4,55), Elle 12 tez (% 3,21), Genç Kadın 12 tez (% 3,21), Elele 11 tez (2,94), Mehasin 10 tez (% 2,67), Demet 9 tez (% 2,41), Hanımlar Alemi 8 tez (% 2,14), Süs 8 tez (% 2,14). Toplam olarak 110 ayrı yayın tezlerde konu edilirken, toplam 269 yayın çalışmıştır.

Tablo 21. Tezlerde Ele Alınan Dönemlerin Dağılımı

Dönemler	F	Y	Dönemler	F	Y
Tanzimat Dönemi	3	2,04	Tek Parti Dönemi ve DP Dönemi	4	2,72
Tanzimat Döneminden I. Meşrutiyet	3	2,04	Demokrat Parti Dönemi	3	2,04
Tanzimat Döneminden II. Meşrutiyete	1	0,68	Tek Parti Dönemi ve 1960'lar	2	1,36
Tanzimat Döneminden Millî Mücadeleye	1	0,68	Tek Parti Döneminden 1980'lere	1	0,68
Tanzimat Döneminden 1990'lara	1	0,68	Tek Parti Dönemi ve 1990 sonrası	1	0,68
I. Meşrutiyet Dönemi	10	6,80	Tek Parti Döneminden Günümüze	1	0,68
I. ve II. Meşrutiyet Dönemleri	1	0,68	1960-1980 Arası	2	1,36
II. Meşrutiyet Dönemi	26	17,69	1960- 1990 Arası	1	0,68
II. Meşrutiyet Döneminden Millî Mücadele	3	2,04	1970'lerden Günümüze	1	0,68
Millî Mücadele Dönemi	4	2,72	1980'ler	4	2,72
Tanzimat Döneminden Tek Parti Dönemine	3	2,04	1980'lerden 2000'lere	6	4,08
I. Meşrutiyet ve Tek Parti Dönemi	4	2,72	1980'lerden Günümüze	2	1,36
II. Meşrutiyet ve Tek Parti Dönemi	1	0,68	1990'lar	8	5,44
Millî Mücadele Döneminden Tek Parti	1	0,68	2000'ler	39	26,53
Tek Parti Dönemi	9	6,12	Belirtilmemiş	1	0,68
			Toplam	147	100

Tezlerde ele alınan süreli yayınların dönemleri Tablo 21'de sunulmuştur. En çok çalışılan dönem (39 tez) 2000'li yıllardır. Bunun arkasından II. Meşrutiyet Dönemi

26 tezde, I. Meşrutiyet Dönemi 10 tezde, Tek Parti Dönemi 9 tezde, 1990'lar dönemi 8 tezde ele alınarak ön plana çıkmaktadır.

3.5 Tezlerin Kaynakçalarına İlişkin İncelemenin Bulguları

Tablo 22. Tezlerin Kaynakları Üzerinden Yapılan Analizler

Toplam Kaynaklar			Kitaplar			Makale			Tez			Diğer		
	Kaynak Sayısı	Tez Sayısı		Kaynak Sayısı	Tez Sayısı		Kaynak Sayısı	Tez Sayısı		Kaynak Sayısı	Tez Sayısı		Kaynak Sayısı	Tez Sayısı
1	1-25	17	1	0	2	1	0	8	1	0	42	1	0	26
2	26-50	21	2	1-25	35	2	1-25	91	2	1-25	99	2	1-25	100
3	51-75	33	3	26-50	53	3	26-50	30	3	26-50	5	3	26-50	16
4	76-100	26	4	51-75	26	4	51-75	12	4	51-75	1	4	51-75	1
5	101-150	28	5	76-100	16	5	76-100	6				5	76-100	3
6	151-200	14	6	101-150	12							6	101-150	1
7	201-250	4	7	151-200	2									
8	251-300	3	8	201-250	1									
9	301-350	1												
	Toplam	147		Toplam	147		Toplam	147		Toplam	147		Toplam	147

Tezlerde kullanılan kaynaklara ilişkin bulgular Tablo 22’de 5 başlıkta özetlenmiştir. Toplam kaynaklar açısından bakıldığında kaynak sayısı 51-75 aralığında olan 33 tez ilk sırada ortaya çıkmaktadır. 101-150 aralığında kaynak sayısı ile 28 tez ikinci sırada yer alırken 76-100 aralığında kaynak sayısı olan 26 tez bulunmaktadır. 301-350 aralığında kaynak sayısı olan bir tane tez görülmektedir. Kaynak olarak kitapların kullanılma oranlarına bakıldığında 2 tezde hiç kitap bulunmamaktayken 26-50 aralığında kaynaklarında kitap kullanan tez sayısı ise 53’tür. Bir tez de ise 201-250 aralığında kitap kaynak olarak kullanılmaktadır. Kaynak olarak makale kullanımına bakıldığında 8 tezde hiçbir teze atıf yapılmamışken en çok (91 tez) 1-25 arasında makale kaynak olarak kullanılmıştır. Kaynak olarak tez kullanımına bakıldığında 42 tez kaynakçasında tezlere yer vermemektedir. 99 tez ise 1-25 aralındaki sayıda tezi kaynak olarak ele almıştır. 1 tez ise 51-75 aralığındaki sayıda tezleri kaynak olarak kaynakçaya yazmıştır. Bu kategoriler dışında kullanılan kaynakçalar “Diğer” kategorisinde gösterilmektedir. 117 tezde diğer kategorisinde kaynak kullanıldığı görülmektedir. 26 tezde ise bu kategoride bir kaynakça bulunmamaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Kadın dergileri üzerine yapılmış lisans üstü tezleri konu alan bu çalışmanın önemli sonucu, kadın dergilerinin Türkiye’de feminist hareketin kendine alan açmaya

çalıştığı veya meşruluk kazanmaya çalıştığı 1980'lerin sonunda akdeminin ilgisini çekmiş olmasıdır. Bu tespit, çalışmamızda kadın dergileri ile kadın hareketi arasında kurulan ilişkinin doğru bir okuma olduğunu göstermektedir.

Çalışmada kullanılan kategoriler üzerinden bir değerlendirmeye geçmeden önce yapılması gereken önemli bir tespit vardır. Araştırma, kadın dergilerini kavramsal çerçeveyi de oluşturacak şekilde iki bağlamda ele almaya çalışmıştır. Bunlar, gazetecilik ve habercilik pratiklerinin bir çıktısı olarak kadın dergileri ve kadın hareketinin bir iletişim aracı olarak kadın dergileri şeklindedir. Bununla birlikte incelenen tezler, kadın dergilerinin akademide ele alınmasında üçüncü bir hususu ortaya çıkarmıştır. Bu da Latin Alfabesinin kabulünden (1928) önce yayınlanmış olan kadın dergilerine gazetecilik/habercilik veya kadın hakları bağlamında değil, Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinler olarak yaklaşılmasıdır. Bu tespit, incelenen tezlerin büyük bir kısmını oluşturan ve kadın dergilerine yönelik çeviri ve tasnif temelli çalışmalarıyla tarih ve ardından da edebiyat alanının ilgisini açıklamaktadır.

Kadın dergileri, çoğunlukla yüksek lisans seviyesinde ele alınmıştır. Doktora seviyesinde yapılan az sayıda çalışma iletişim alanına aittir. Bu durum akademide feminizmin disiplinler arası bir bağlamda akademiye dahil olması ve medya ve iletişim çalışmalarının eleştirel bir boyut kazanmasıyla ilgilidir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında iletişim çalışmalarında medyada kadınlara yönelik içerikler ve kadın temsillerinin sorgulanması, kadın dergilerini önemli kaynaklar haline getirmiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgulardan biri, tez yazarlarının neredeyse tamamının kadın olduğudur. Bu durum, araştırmacıların tez konusu tespit ederken cinsiyetçi bir bakış açısına sahip olduklarını düşündürmektedir. Öte yandan tez danışmanlarının cinsiyetlerinde anlamlı bir farklılık yoktur. Erkek tez danışmanlarının sayısal olarak kadın tez danışmanlarına yakın olması, ilk bakışta akademisyen ilgisinin cinsiyetten bağımsız olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte erkek tez danışmanlarının anabilim dalları bağlamında dağılımı değerlendirildiğinde, yarısından çoğunun kadın dergileriyle ilgili transkripsiyon temelli çalışmalar yürüten anabilim dallarında oldukları görülmektedir. Dolayısıyla kadın dergilerini bir metin olarak ele alan ve günümüz Türkçesine aktarmaya çalışan tezlerde, akademisyen cinsiyeti ayırıcı bir unsur olarak ortaya çıkmamaktadır.

Kadın dergilerine ilişkin tezler Ankara ve İstanbul'daki köklü üniversitelerde yürütülmüştür. Günümüz mevcut üniversitelerinin dörtte üçünde kadın dergileri konusunda bir çalışma yoktur. Çoğunluğu sosyal bilimler enstitülerinde çalışılan tezlerin en fazla tarih anabilim dalında çalışılmış olması, yukarıdaki tespitlerimizi doğrulamaktadır.

İncelenen tezler bağlamında, Türkiye'de lisansüstü tez yazım sürecinde ortak bir standardın olmadığı görülmektedir. Üretilen bütün tezler, YÖK tez tarama sistemine zorunlu olarak yüklenmektedir. Tezler hakkında tarama yapıldığında tezlerde bulunması gereken özellikler birbirinden farklıdır. Örneğin tezlerin "anahtar kelime" dağılımları incelendiğinde, üçte birine yakınında hiç anahtar kelime olmadığı, anahtar kelimeleri olan tezlerde ise dağılımın iki ile on iki anahtar kelime arasında değiştiği görülmektedir.

İncelenen tezlerin yaklaşık dörtte üçü teorik bir çerçeveye sahip değildir. Teorik çerçeveye sahip olmayan tezlerin de bir kısmının kavramsal çerçevesi de yoktur. Bu durum söz konusu tezlerde kadın dergilerine ilişkin bir tartışma yapılmadan, metin olarak teze olduğu gibi aktarılmasıyla ilgilidir. Bu aynı zamanda tezlerin sayfa sayılarının çok fazla olmasını da açıklamaktadır. Teorik çerçevesi olan tezlerin yarısından fazlasında feminist kuramların kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, lisansüstü çalışmalarda kadın dergilerinin feminist yaklaşımla ele alındığını göstermektedir. Benzer bir biçimde incelenen tezlerin önemli bir kısmının yöntem belirtilmemiş veya yoktur. Çok daha önemlisi tezlerin yarısından fazlasında yöntem bölümü bulunmamaktadır.

Türkiye'de lisansüstü eğitimin yürütülmesine ilişkin esasları belirten Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, lisans üstü çalışmalarda bilimsel yöntemin kullanımını yüksek lisans ve doktora seviyelerinde ayrı ayrı açıklamıştır. Mevzuata göre (tezli) yüksek lisans seviyesinde öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgilere erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme yeteneğini kazanması gerekmektedir. Aynı mevzuata göre ise doktora tezinin bilime yenilik getirme, yeni bir bilimsel yöntem geliştirme, bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama niteliklerinden en az birini yerine getirmesi gerekir. Dolayısıyla kadın dergilerine yönelik yapılan lisans üstü tezlerde yöntem bölümünün bulunmaması,

yöntemin olmaması veya belirtilmemesi olması bu mevzuat bağlamında değerlendirilmelidir.

İçerik analizi için oluşturulan kategoriler içinde ayrıca bir başlık olarak değerlendirilmeyen fakat tezlerin taranması sonucunda göze çarpan bir husus da tezlerin bir kısmında “sonuç” bölümünün olmamasıdır. Bu, tezlerde kadın dergileri bağlamında ele alınan konuların ve elde edilen bulguların tartışılmadığı göstermektedir.

İncelenen tezlerin önemli bir kısmında “örneklem” veya “çalışma grubu” bulunmamaktadır. Bu durum yaşanan yöntem sorunuyla birlikte okunmalıdır.

Tezlerde veri kaynağı olarak yayının kendi içeriğinin belirlenmesi, çalışmaların yayın tasnifi veya içeriksel incelenmesi nedeniyledir. Tezlerin yöntem konusunda yaşadıkları sorunun bir sonucu olarak tezlerin neredeyse tamamında hipotez ve varsayımlara rastlanmamıştır. Aynı şekilde çoğu tezde analiz yöntemi ya belirtilmemiş ya da yer almamıştır. Analiz yöntemi belirtilen tezlerin çok büyük bir kısmında “içerik çözümlemesi” kullanılmıştır.

Tezlerde kadın dergilerinin yayınlandığı döneme ilişkin incelemede ilk sırada 2000’lerin, en fazla çalışılan kadın dergisinde ise aynı döneme ait Cosmopolitan’ın geldiği görülmektedir. Söz konusu tarihsel dönemde yayınlanan çok sayıda feminist kadın dergisi olmasına rağmen popüler bir kadın dergisinin daha fazla çalışılması, akademinin popüler olanın bilgisine daha fazla inceleme gayreti olarak okunmalıdır. Ayrıca kadın dergilerinin yayınlandığı dönem içinde II. Meşrutiyet ikinci sırada gelmektedir. Türkiye kadın hareketinin varlık göstermeye başladığı bu döneme ilişkin dergilerin tezlere konu olması önemli bir durum olarak değerlendirilmiştir.

Tezlerde kullanılan kaynakça türleri ve sayılarına bakıldığında, son derece dikkat çekici bulgular elde edilmiştir. Bunlara geçmeden önce lisansüstü tezlerde literatürü anlamak bakımından aynı ya da benzer konuda yapılmış olanlar başta olmak üzere tezlerin kullanılması önemlidir. Buna ek olarak alana ilişkin son çalışmaları da gösteren akademik makaleler ve alana ilişkin kitaplar tezler için aynı şekilde önemlidir. İncelenen lisansüstü tezlerin çoğunluğunda kaynakça dağılımı konusunda bir denge söz konusu değildir. Ayrıca son derece sınırlı kaynakça ile yazılan (sadece

2, sadece 7 ve sadece 13 kaynakça) tezlerin olması ve kaynakça olarak kitaptan hiç yararlanmayan 2 tezin olması tezlerin kaynakça dağılımındaki dengesizliğin yanı sıra kaynakça kullanımının da sorunlu olduğunu göstermektedir.

Kadın dergileri üzerine yapılmış lisansüstü tezleri konu alan bu çalışma kapsamında erişim sağlanan 147 tez incelenmiştir. Kadın dergilerinin akademik çalışmalar için seçilmesi, yukarıda da belirtildiği gibi hem kadın hareketi ve hem de gazetecilik çalışmaları açısından önemlidir. Bir içerik analizi olan bu araştırmanın bulguları, kadın dergileri alanındaki tezlerin bütünsel olarak görülebilmesi için alana katkı sağlayacaktır. Sadece tezlere odaklanan bu çalışmadan sonra kadın dergilerini konu edinen akademik makalelere ilişkin bir analiz faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

AKAL, Emel (2008). *Kızıl Feministler*, İstanbul: TÜSTAV.

AKGÜN, Büşra (2018). *Osmanlı Kadın Kimliğinin İnşasında Terakki-i Muhadderat*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

AKŞİN, Elif Ekin (2015). *Kızların Sessizliği Kızların Sessizliği: Kız Enstitülerinin Uzun Tarihi*, İstanbul: İletişim.

ALTUN, Abdülrezak (2005). “Yerel Medya Çalışanlarının Eğitim İhtiyacı ve Yerel Medya Enstitüsü”, *İletişim Araştırmaları*, 3 (1-2), s. 75-104.

ASAN, Fatma Çolak (2020). *Şükûfezar Dergisi (Çeviriyazı-Tematik inceleme-Sözlük-İndeks-Metin)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

AŞA, Emel (1989). *1928’e kadar Türk Kadın Mecmuaları*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ATAKUL, Satı (2002). *Popüler Feminist Bir Yayın Deneyimi: Kadınlara Mahsus Gazete Pazartesi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

BORA, Aksu (2021). *Feminizm Kendi Arasında*, İstanbul: İletişim Yayınları.

KAHRAMAN, Nazan ve KOPARAN, Emrah. (2024). Kadın Dergileri Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerle İlişkin Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (3), 1319-1353.

ÇAĞLIYAN, Hale (2002). Defining The Ottoman Woman: The Terakki-i Muhadderat (1869-1870) As The First Woman's Journal In The Ottoman Empire, Middle East Technical University Unpublished Thesis, Ankara.

ÇAĞAN, Ömer (1996). Sivil Kadın: Türkiye'de Kadın ve Sivil Toplum, Ankara: Vadi.

ÇAKIR, Serpil. (2011). Osmanlı Kadın Hareketi, İstanbul: Metis.

DAVAZ-MARDİN, Aslı (1998). Kadın Süreli Yayınları Hanımlar Aleminden Rosa'ya: Bibliyografya, 1928-1996: Dergiler, Gazeteler, Bültenler, İstanbul: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı.

DAVULCU, Ebru ve TEMEL, Mustafa (2017). "Osmanlı Devleti'nde Yayınlanan İlk Kadın İlavesi Terakki-İ Muhadderat'taki Kadın Mektuplarının Tahlili", İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 1 (44) s. 227-242.

DEMİRDİREK, Aynur (1993). Osmanlı Kadınlarının Hayat Hakkı Arayışının Bir Hikayesi, Ankara: Ayizi.

DOĞAN, Setenay Nil (2002). The'Other (s)'in the Discourse of Kemalist Women:" Sublime Womanhood Creates the Sublime Nation", Bilkent Üniversitesi Unpublished Thesis, Ankara.

DURAL, Ahmed Baran ve EYİDİKER, Uğur (2020). Osmanlı'dan Erken Cumhuriyete Türkiye'de Feminizmin Tarihsel Kökenleri, (Editör), Osman Köse. Siyasi, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Türkiye ve Rusya, Cilt:4, Ankara: Berikan Yayınları, s. 231-246.

DÜZKAN, Ayşe (2005). Pazartesi Dergisi Deneyimi (2000 Sonrası), (Editör), Serpil Çakır. Kadın Hareketinde Mücadele Deneyimleri, İstanbul: Amargi Yayınları, s. 153-172.

EGELİ, Münir Hayri (Ekim 1948). Ayın Sohbeti, Hanımeli, S.10, s.6.

ERGİN, Osman (1977). Türkiye Maarif Tarihi, İstanbul.

FISKE, John (1996). İletişim Çalışmalarına Giriş, (Çev. Süleyman İrvan), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

GÜZELCAN ŞENOL, Serap (2010). Türkiyede 1980 Sonrası Kadın Hareketi ve Feminist Yayıncılığın Oluşum Süreci: Pazartesi Dergisi Deneyimi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

HİÇYILMAZ, Ergun ve EVREN Burçak (1984). Magazin Dergiciliği, Türkiye’de Dergiler Ansiklopediler (1849-1984), İstanbul: Gelişim, s,146-162.

İLYASOĞLU, Aynur ve DENİZ İnel (1984). Kadın Dergilerinin Evrimi. Türkiye’de Dergiler Ansiklopediler (1849–1984), İstanbul: Gelişim, s.163-184.

KADINLARIN SESİ (1975). İlerici Kadınlar Kuruldu. S.1, s.1.

KAKTÜS (1988, 1 Mayıs). Neden Çıkıyoruz, s.5-6.

KANTER, Beyhan (2023). “Osmanlı Dönemi Kadın Dergilerinde Kadın Okurların Dünyası, Edebi Eleştiri Dergisi”, 7 (2), s.239-259.

KILIÇ, Neslihan (2014). Osmanlı Kadın Dergilerine Bir Örnek: Mürüvvet, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

KOÇER, Dilara Nergishan (2009). Demokrat Parti Döneminde Kadın: 1950-1960 Arası Kadın Dergilerinde Kadın İmajı, Marmara Üniversitesi Doctoral Dissertation, İstanbul.

KOÇALİ, Filiz (2005). Pazartesi Dergisi Deneyimi (1995-2000 Dönemi), (Editör), Serpil Çakır. Kadın Hareketinde Mücadele Deneyimleri, İstanbul: Amargi, s.137-152.

KÖKSAL, Ülkü (2020). “Büyük Harp’ten Millî Mücadele’ye Basında Kadın ve Kadınlık Tartışmaları”, Tarih ve Gelecek Dergisi, (6), s.1396-1422.

MARDİN, Şerif. (2006). Jöntürklerin Siyasi Fikirleri 1895-1908, İstanbul: İletişim.

ODABAŞ, Sevim (2019). “Aile Ev Dergisi ve Biyopolitika (1947-1952)”, FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, (13), s.403-422.

ÖZEN, Hatice (1990). Tarihsel Süreç İçinde Türk Kadın Gazete ve Dergileri Yayınlanmamış İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

KAHRAMAN, Nazan ve KOPARAN, Emrah. (2024). Kadın Dergileri Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlere İlişkin Bir Analiz. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 12 (3), 1319-1353.

SABUNCUOĞLU, Burcu (2010). Popüler Kültür ve Hayat Mecmuası, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

SANCAR, Serpil (2022). Modernleşmenin Cinsiyeti, Ankara: İletişim.

SAVRAN, Gülnur (2005). Kaktüs Dergisi Deneyimi, (Editör), Devrim Çakır. Kadın Hareketinde Mücadele Deneyimleri Özgürlüğü Ararken, s. 119-136.

ŞENOL CANTEK, Funda (2017). Altmışlı Yıllarda Basın, (Editör), Mete Kaan Kaynar. Türkiye'nin Altmışlı Yılları, İstanbul: İletişim Yayınları, s.759-796.

TEKELİ, Şirin (1982). Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat.

TEKELİ, Şirin (2017). Feminizmi Düşünmek, İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

TİMİSİ, Nilüfer ve AĞDUK, Meltem (2016). 1980'ler Türkiye'sinde Feminist Hareket: Ankara Çevresi, (Editörler), Aksu Bora ve Asena Günal. 90'larda Türkiye'de Feminizm, 6. Basım, İstanbul: İletişim, s. 13-41.

TOPRAK, Zafer (2022). Türkiye'de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm (1908-1935). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Türeyen, Nurcan (2018). II. Meşrutiyet Dönemi Basınında Kadın Dergileri, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu.

YARAMAN, Ayşegül (2001). Resmi Tarihten Kadın Tarihine, Ankara: Bağlam.

YILMAZ, Sabanur (2009). Devrin Kadın Edebiyatına Katkısı Bakımından Kadınlar Dünyası Dergisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ZİHNİOĞLU, Yaprak (2022). Kadınsız İnkılap Nezihe Muhiddin, Kadınlar Halk Fırkası, Kadın Birliği, İstanbul: Metis.

Yazarların çalışmaya katkı oranları eşittir.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.